

ŠEST UR ZA 68,3 KM Z JADRANIM PADALOM NAD TNP

JADRANJE NAD JULIJCI

Marku Novaku, članu kluba jadralnega padalstva Nowa iz Ljubljane, je letošnjega 15. avgusta uspel podvig, kakršen doslej še ni nikomur: z jadrlnim padalom je v šestih urah opravil rekorden polet prek malone celotnih Julijskih Alp, dolg več kot 68 kilometrov zračne črte. To je bil slikovit, vendar izredno zahteven polet nad verigo Julijcev, tudi nad Triglavom.

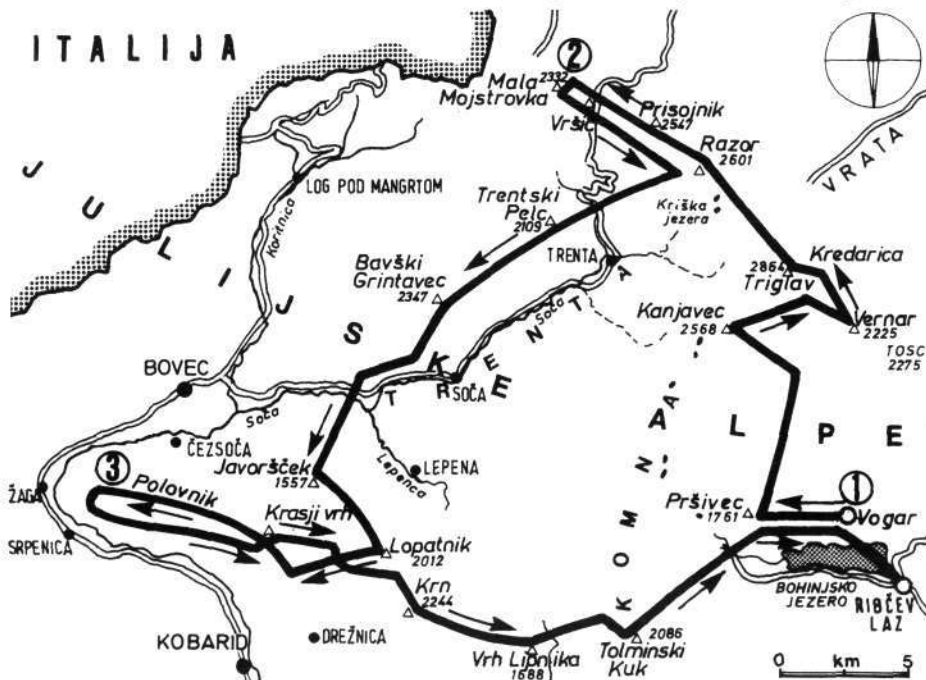
Na planini Vogar približno 430 metrov nad Bohinjskim jezerom in na nadmorski višini 980 metrov, od koder je prelep razgled na Bohinjsko jezero in celotne Bohinjske gore, je letošnjega 15. avgusta skupina jadrlnih padalcev čakala na start. Vreme je bilo ugodno, termika je bila dobra, baza oblakov je bila na višini približno 3100 metrov, nekoliko je motil le precej močan zahodni veter.

IZNAD BOHINJA NAD TRIGLAV

»Za start sem se odločil ob pol enih popoldne,« pripoveduje Marko Novak, ki že pet let tekmuje v slovenski ligi jadrlnega padalstva in tudi v svetovnem pokalu. »Ob drugačnih pogojih sicer dokaj nezahteven let proti Pršivcu je bil tokrat zaradi močnega zahodnega vetra precej

težaven, zato sem z velikim trudom in razmeroma zelo počasi priletel nad to goro. Toda kljub neobetavnemu začetku poleta sem se na višini 2300 metrov odločil za polet proti Triglavu.« Iznad Pršivca je letel proti planini Jezero, jo preletel in počasi pridobival višino. Takrat je opazil, da se je nekje nad Kanjavcem nad Dolino Sedmerih triglavskih jezer začel oblikovati oblak, kar je znamenje termičnega dviganja. Prek Ogradov in Mišeljkega Konca, dveh dvatisočakov, je takoj poletel tja in videl, da so bila njegova predvidevanja pravilna: kmalu je dosegel višino več kot 3000 metrov. S te višine se mu je pri teh pogojih zdel polet nad Triglavom dokaj preprost, pa se je uštel: izgubljati je začel višino in je priletel le do planinske kočice Planika pod Triglavom. »Ker niti tam ni bilo nobenega dviganja,« pravi naš jadrlni padalec, »sem polet nadaljeval proti Tošcu, kajti od tod bi se še vedno lahko po zraku vrnil v Bohinj. Toda ob skalnatih vršičkih dvatisočaka Vernarja se mi je z višine 2000 metrov naposled le uspelo dvigniti proti Triglavskemu domu na Kredarici, dobrega pol kilometra višje, in od tam sem poletel nad Triglav, kjer je pred tednom dni kraljeval jadrlni padalec **Roman Lotrič**.«

Višinomer je kazal 3150 metrov - tako visoko je Marko jadrln nad orjaško slovensko goro. Fo-

Z jadrlnim padalom nad Triglavom, na vrhu katerega mu ob Aljaževem stolpu mahajo planinci

tografiral je, odzdravljaj planincem, ki so bili tisti trenutek na najvišji točki svoje domovine, do katere se je mogoče povzpeli peš, pogled na ljudi, ki so stali ob Aljaževem stolpu in mu mahali, se je zil s čudovitim pogledom na Julijce, ki so ležali pod njim. Vendar v zraku ni bil sam: nepozaben pogled na očaka Triglava je delil s piloti jadrlnih letal, ki so enako kot on krožili nad tem delom Triglavskega narodnega parka.

POLET NA SEVER, ZAHOD IN VZHOD

Tam se je moral odločiti, ali naj polet nadaljuje ali naj se vrne v Bohinj. Odločil se je tako rekoč v trenutku: vreme je bilo tako zapeljivo lepo, da se je odločil za prvo in po radijski zvezi sporočil prijateljem, kam je namenjen in naj ne skrbijo, če se isti dan ne bi vrnil, kajti zgodilo bi se lahko, da bi bil prisiljen zasilno pristati kje v Trenti, od koder bi bila pot nazaj dolga in zamudna.

Iznad Triglava je tako zajadral proti severozahodu, kjer je sprva sicer izgubil precej višine, toda nad Razorjem se je spet dvignil na 3000 metrov. Do Prisojnika, Razorjevega soseda, je sicer spet izgubil nekaj višine, vendar je tam lahko nekajkrat zakrožil, pridobil kakšnih sto metrov višine in z višine 2900 metrov prek Vršiča odletel proti naslednjemu dvatisočaku, proti Mali Mojstrovki. Nad to goro se je že skoraj odločil, da bi si za naslednjo točko izbral Vitranc nad Kranjsko Goro, vendar je te zamisli takoj izbrisal močan zahodni veter, ki bi mu zanesljivo preprečil vrnitev na Vršič. Namesto na sever je tako usmeril padalo proti jugoza-

hodu, proti Jalovcu, pa niti iz tega ni bilo nič, kajti zaradi čelnega vetra je izgubljal višino, prišel pa ni nikamor. Tako se je hočeš-nočeš obrnil in odplul, od koder je bil prišel, nad vršiško cesto proti Razorju, saj nad dolino Zadnje Trente ni bilo pričakovati nikakršnega dviganja, ampak kvečjemu kakšne močne zračne vrtince. Nad Razorjem je naposled po dolgem času spet dosegel višino 3000 metrov.

Tedaj je mimo priletel zmajar **Roman Tomat** (nad Triglavskim pogorjem je bil tisti dan kar močan zračni promet, čeprav ne motorni), s katerim se je Marko nekaj časa pogovarjal, potem pa se je odločil poleteti proti jugozahodu, proti Trentskemu Pelcu, dvatisočaku med Zadnjo in Spodnjo Trento, od tod v isti smeri proti Bavškemu Grintavcu in naprej proti Svinjaku nad Bovcem. To je bil izjemno naporen polet, kajti čelni dolinski veter, pomešan s splošnim zahodnikom, je letalca prisilil, da je letel tik ob gorskih pobočjih, kar je zahtevalo dodatno koncentracijo. Malo pred Svinjakom se je vendarle lahko dvignil s 1600 na več kot 3000 metrov, zadnjih sto metrov pa je bil že v oblakih.

Tam nekje za Javorščkom se je obrnil proti jugu in odletel proti Krnu, pri Lopatniku, 2012 metrov visoki gori, pa se je spet obrnil čisto na zahod, jadral proti Polovniku nad Srpenico in Čezsočo, nad Polovnikom ostro zavil in ob jugozahodnem pobočju tega grebena priletel do podrte trdnjave na planini Polovnik, od koder ga je »pot« nesla nazaj, od koder je priletel. Nad Krasjim vrhom sta se mu pri poletu pridružila dva orla, v njuni družbi si je nabral višino in na 2400 metrih poletel dobrih 150 metrov nad Krnom. Polet je od tod nadaljeval v glavnem

Poleg instrumentov za varno letenje ima jadralni padalec na rekordnih poletih vedno s seboj fotografski aparat, da lahko pozneje dokazuje, kje je letel

Foto: Marko Novak

proti vzhodu, nad Vrhom Lipnika in planino Dobrenjščico, kjer je zaradi slabe termike potreboval precej časa za dvig nad Tolminski Kuk in mimo 2000-metrške Podrte gore, od koder je v drsnem letu, tokrat z vetrom v hrbet, hitro preletel Komno in ob pobočju Pršivca priletel nad Vogar; od tam je pred šestimi urami startal. Seveda ni pristal na gori, ampak je poletel v Ribčev Laz, kjer se je utrujen in izčrpan po dolgem času spet dotaknil trdnih tal.

ZAHTEVEN IN NEVAREN POLET

»Polet je bil vsekakor zelo zahteven,« je dejal Marko Novak, ki je to trditve podkrepil z nekaj strokovnimi dejstvi. Dejaj je: »Izkoriščanje termičnih dviganj, ki jih močan veter zelo zanese in razkrajja ter zaradi razgibanosti terena povzroča zračne vrtince, ti pa skušajo padalo zapreti, zahteva polno koncentracijo in tehnično brezhibno letenje. Za rekorden polet je poleg tehničnega obvladavanja padala enako pomembna tudi taktika, saj morajo biti odločitve o tem, kam, kdaj in kako naj bi leteli, preudarne, natančne in ob pravem trenutku, če pa letimo nad neznanim terenom in v težavnih pogojih, je to še toliko pomembnejše. Velikansko psihično in fizično pripravljenost zahteva tak polet, posebno če traja več ur, kajti nad skalnimi vrhovi, previsnimi stenami in tik ob gorskih pobočjih obstaja stalna nevarnost, da bi se

padalo zaprlo, v tem primeru pa niti rezervno padalo ne bi kaj prida pomagalo.«

Marko Novak je s preletom slovenskih Julijskih Alp sicer opravil rekorden polet, vendar to ni bil njegov najdaljši polet. V Južnoafriški republiki je namreč lanskega decembra letel 174 kilometrov zračne črte, kar je slovenski dolžinski rekord, od tega 160 kilometrov v disciplini na določen cilj, kar je bil takrat svetovni rekord, vendar ga zaradi Novakove čisto administrativne napake niso priznali. V to državo namerala Novak s prijatelji **Domnom Slano, Tonetom Svojljškom** in še kom potovati tudi letos - seveda z istim namenom kot je lani, da bi namreč jadral z jadralnim padalom. Pa tudi nad Julijske Alpe in nad Triglavski narodni park se bo še kdaj dvignil s svojo pisano kupolo, kajti vsi slovenski rekordi na tem področju še niso bili doseženi.

Plezalske demonstracije

Dolina Donave pri Sigmaringenu v Nemčiji naj bi bila z izjemo nekaterih skal popolnoma prepovedana za plezanje. Kot kaže, so v krogih radikalnih varstvenikov to že dolgo pripravljali: da ne bi bilo več dovoljeno plezati v enem izmed najpomembnejših sredogorskih plezalskih območij Nemčije. Zato je Nemška planinska zveza skupaj s Plezalskim interesnim združenjem 8. in 9. maja letos v tej dolini organizirala velike demonstracije, ki se jih je udeležilo več tisoč ljudi. Česa takega v zgodovini planinstva še ni bilo. Demonstranti so se zavzemali za ohranitev enega od najlepših in največjih plezalskih območij v državi, ki je v zvezni deželi Baden-Württemberg, kjer se je v sedemdesetih letih plezalski šport pravzaprav začel. Zvrstilo se je več govornikov, eden od njih je dejal: »Mi vam zdaj ponujamo roko. Sprejmite jo, preden se bo stisnila v pest.«